

Motion

1976/77:472

av fröken Mattson m. fl.
om sextimmarsdagens genomförande

Socialdemokratiska kvinnoförbundet väckte år 1972 – som första organisation – kravet på 6 timmars arbetsdag. Detta gav upphov till en debatt som fick ett ovanligt starkt genomslag. Sedan dess har såväl de stora löntagarorganisationerna som det socialdemokratiska partiet skrivit in 6-timmarsdagen som ett långsiktigt samhällsmål.

Vi har alltid sett 6-timmarsdagen som en förutsättning för vad vi kallat "ett mjukare samhälle". Ett samhälle där vi orkar räcka till för människor även utanför den närmaste familjekretsen, där vi tar ansvar för vår gemensamma miljö, både den närmaste och för hela samhället. Ett liv i solidaritet, men utan direkt ekonomiskt beroende av varandra, för både män och kvinnor.

Så är det inte i dag. Många undersökningar visar i stället att människor lever i ensamhet och isolering. Även de som tillhör en familj lever ofta i en sluten tillvaro. Många vuxna har få trygga kontakter och tvingas lita till "experter" när de hamnar i kriser. Vi har inte tid att ta oss an varandras bekymmer, att umgås över generationsgränserna osv. Föreningsliv, politiskt och fackligt arbete sköts i allt högre grad av betalda funktionärer, en utveckling som kan riskera att öka avståndet till de "vanliga" medlemmarna. Vi måste få tid för kollektiv gemenskap på sådana villkor att alla, även barn, kan vara med.

En utredning, Delegationen för arbetstidsfrågor (DELFA) tillsattes år 1974. Vidare fick långtidsutredningen för perioden 1975–1980 i uppgift att särskilt belysa om en arbetstidsförkortning skulle kunna genomföras under denna tid. DELFA har presenterat ett delbetänkande, Kortare arbetsdag När? Hur?, som emellertid knappast ger något svar på sin första fråga. I långtidsutredningen konstaterade man lakoniskt att "många av dessa problem som synes åtfölja en arbetstidsförkortning blir emellertid beroende av hushållens beredvillighet att acceptera de ekonomiska konsekvenserna av en sådan förkortning".

Det finns i dag en stark opinion för att en framtida arbetstidsförkortning skall inriktas på en daglig förkortning av arbetstiden till 6 timmar. Men meningarna om hur snabbt den kan genomföras går isär. DELFA fortsätter sitt utredningsarbete.

När 6-timmarsdagen kan genomföras beror givetvis på vad människor

ytterst anser är viktigt. Vill man ha mer pengar för att kunna köpa varor och tjänster, anser man det viktigare med mer tid eller med bättre arbetsmiljö? En sådan här diskussion kan inte enbart föras av dem som nu förvärvsarbetar. En stor grupp – huvudsakligen kvinnor – står utanför arbetsmarknaden. Många som skulle dra nytta av de bättre möjligheterna till omsorg, barn och äldre, står också utanför. Därför menar vi att en framtida arbetsstidsförkortning, både när och hur den skall genomföras, är en viktig politisk och facklig fråga. Det är också en fråga om solidaritet mellan olika grupper. Vissa upplever i dag ett starkare behov än andra, men livssituationen växlar.

Nyligen har Göran Ahrne vid Uppsala universitet presenterat en doktorsavhandling, som tar upp dessa avvägningsfrågor. Den är visserligen inte representativ, men den visar mycket klart att en stor grupp människor hellre vill förbättra sin arbetsmiljö och/eller minska sin arbetstid än att få mer pengar för privat konsumtion. En grupp på ca en femtedel var till och med beredd att minska sin standard för att få detta. Välfärdsbegreppet håller alldeles klart på att få ett annat innehåll.

Men när man diskuterar "standardavvägningsfrågorna" är det också viktigt att sätta in dem i ett sammanhang. Vilket samhälle vill vi ha i framtiden? Vill vi satsa mer på att öka den privata sektorn eller den gemensamma, på materiella eller kulturella värden, på människan som skapare eller mottagare? Vill vi ha ett samhälle som hushallar med resurser eller ett slit- och-släng-samhälle?

I DELFAs i fjol framlagda rapport (SOU 1976:34) Kortare arbetstid – När? Hur? berörs enligt vår uppfattning alltför litet vilka möjligheter som står till buds för att förverkliga ett samhälle som tar till vara de möjligheter som 6-timmarsdagen ger. Det gäller t.ex. hur folkrörelserna kan verka, villkoren för kulturskapandet osv. Här rymts vidare en rad mera specifika problem, som knappast låter sig utredas ordentligt, om inte tidsperspektivet är noggrunda klart definierat. Eftersom man nu uppenbarligen inte vill binda sig för detta föreslar vi att DELFA får i uppdrag att presentera alternativa förslag utifrån olika tidsperspektiv.

De specialproblem som vi menar bör studeras redan nu gäller frågan om en bättre anpassning mellan arbetstider och servicetider. Barnomsorgen och i viss mån skolan är nu inte anpassade till människors faktiska arbetstider. Vidare kan en form av skiftesarbete bli nödvändigt inom servicesektorn, som t.ex. för handelns del skulle kunna innebära att behovet av öppet-hållande på lördagar och söndagar minskade. Brist på vissa nyckelgrupper av anställda, t.ex. läkare och barnstugepersonal, kräver en långsiktig pla-

nering. Resurser för förbättring av människors närmiljö som motsvarar förväntningarna från en kortare arbetsdag bör också finnas med

Vi hemställer

att riksdagen hos regeringen begär tilläggsdirektiv för Delegationen för arbetstidsfrågor för presentation av alternativa förslag utifrån olika tidsperspektiv för sextimmarsdagens genomförande.

Stockholm den 21 januari 1977

LISA MATTSON (s)

LILLY BERGANDER (s)

ANITA GRADIN (s)